

Petri Bernadett

Kevesek álma vagy sokak reménysége? – az Európai Parlament első féléves mérlege 2022-ben

Konrad Adenauer azt mondta: „Európa egysége kezdetben kevesek álma volt, melyből sokak reménysége lett. Ma pedig már egyikünk sem lenne meg nélküle.” Ezt az idézetet választotta jelmondatául Roberta Metsola, az Európai Parlament elnöke idén januári megválasztása okán. Székfoglaló beszédében Metsola ugyan utalt az Ukrajna szuverenitását és területi integritását sértő támadásokra, de ekkor még nem tudhatta, hogy 2022 a helyreállítás helyett a háború éve lesz.

Az orosz–ukrán konfliktus a nemzeti politikát dominánssá tevő koronavírus-járványtól eltérően fokozottabb mértékben terelte az európai állampolgárok figyelmét az uniós politikára. A koronavírus-járványt követő háborús konfliktus és az abból kialakuló energiaválság, valamint gazdasági recesszió egy úgynevezett „*perfect storm*” – tehát tökéletes vihar vagy viharkatasztrófa – helyzetet hozott, ami az eddig megszokott politikai térfelek, irányok kereteinek feloldódását és a választópolgárokkal fennálló viszonyrendszer újrendeződését okozza. A kialakult helyzet rámutat az európai gazdaságok sérülékenységre és arra is, hogy az európai politikai résztvevők célkitűzései milyen képlékennyé válnak válságok idején.

Az Európai Parlament ebben a helyzetben politikaelméleti szempontból konstruktivista válságkezelési módszert követ. E metodika szerint a vezető a körülményeket nem csupán rendellenességgként mutatja be, hanem retorikai eszközökkel megváltoztatja a válság értelmezési lehetőségeit, adott esetben „értelmezési harcot” generál a politikai szereplők között, amit aztán saját hatalmának növelésére használ fel. Az Európai Parlament a konfliktuskezelést a „több Európáért” folytatott harc értelmezési keretébe helyezte, ahol nemcsak a rend és biztonság, de a tágabb mozgástér megteremtése is a célok között szerepel. Orosz szankciók, uniós bővítés, magasabb klímacélok, energia-kvóta, jogállamisági kondicionalitás, leszámolás a tagállami vétóval – hogy csak néhány olyan témát említsünk, amely az Európai Parlament elé került az elmúlt hat hónap alatt, a Parlament pedig minden téren minden uniós intézménynél többet, szigorúbbat, ambiciózusabbat akart elérni.

 https://doi.org/10.36250/01145_14

Eközben az EP azon törekvése, hogy saját jogalkotási kezdeményezési jogot alapítson magának, szinte minden nagyobb jelentés szövegében felbukkan. A Parlament tehát cselekvésének részévé tette azt, hogy politikai lehetőségeit próbálja kiszélesíteni, miközben tettei – vagy legalábbis kommunikációja – során az európai összefogás reményét igyekszik jelképezni. Mindez az elmúlt fél évben az uniós intézmények között zajló hatalmi verseny látszólagos nyertesévé tette. A kérdés az, hogy cselekvésének jelenlegi irányával meddig tudja maga mellett tartani a lelkesedésében egyre inkább megfogyatkozó európai közvélemény támogatását.

Az Európai Parlament a kezdetektől élen járt az orosz szankciók szigorításával kapcsolatban,¹ többek között teljes gazdasági embargót követelve, ezzel pedig az európai közvélekedés szerint a konfliktus szabadságharcosává vált. A stratégia az első időszakban kifizetődni látszott, a Parlament 2022 tavaszi saját Eurobarométer felmérésének eredményei szerint Oroszország Ukrajna elleni háborúja és az annak következtében kialakult helyzet kifejezetten megerősítette az EU és az Európai Parlament támogatottságát az európai közvéleményben.² A felmérés eredményei alapján az európaiak csaknem 65 százaléka jó dolognak tartja az uniós tagságot, ami a legmagasabb eredmény 2007 óta. Magyarországon a megkérdezettek 46 százaléka mondta azt, hogy pozitív kép él benne az EU-ról, ami két százalékpontos csökkenést mutat a fél évvel ezelőtthez képest. Az infláció és a megélhetési költségek már az Ukrajna elleni háború kezdete előtt, részben a járványhelyzet következtében is emelkedni kezdtek, most pedig tízből négy európai úgy foglalt állást, hogy a háború következményeit saját életszínvonalukon is érzékelik. Érdekes különbség, hogy ebben a kutatásban a nyugat-európaiak nagy része szerint a közös európai értékek védelmének elsőbbséget kell élveznie, még akkor is, ha ez hatással van az árakra és a megélhetési költségekre, míg a déli és a közép-kelet-európai országok, köztük Magyarország esetében a többség szerint az árak és a megélhetési költségek szinten tartásának kell elsőbbséget kapnia.

Egy másik, az Eurobarométerhez képest pár héttel később, az Európai Külkapcsolati Tanács által tíz uniós tagállamban, csaknem tízezer ember részvételével végzett közvélemény-kutatás még ennél is árnyaltabb eredményre jutott.³ Következtetései szerint folyamatosan nő a szakadék azok között, akik gyorsan véget akarnának vetni a háborúnak, illetve azok között, akik

¹ Európai Parlament Magyarországi Kapcsolattartó Irodája 2022a.

² Eurobarometer 2022.

³ KRASTEV–LEONARD 2022.

Oroszországot akarják legyőzni. A háború negyedik hónapjában az európaiak továbbra is támogatják Kijevet, de egyre inkább megosztottak abban, hogy meddig hajlandók elviselni a konfliktus gazdasági hatásait. A közvélemény egyre inkább aggódik a háború közvetett hatásai, különösen a megélhetési költségek emelkedése miatt.

A Parlament cselekvésének irányát az európai politika aktuális összetétele és irama határozza meg. Ezen a téren azt látjuk, hogy a szociális célok, a válság hatásainak a kompenzálása, a társadalmi egyenlőség érvényre juttatása egyre inkább előtérbe kerül a jobboldali politizálásban, jelentős térelvonást eredményezve a szociáldemokrata pártok kárára, akik a jelenleg érvényesülő dinamika vesztesei lehetnek. Eközben a zöldpártokat elsősorban az a veszély fenyegeti hosszú távon, hogy elveszíthetik saját politikájuk hitelességét azon a ponton, amikor az európai állampolgárok már a pénztárcájukon érzik annak hatását. Németország legnagyobb gazdaságpolitikai agytrösztje, az Ifo Intézet volt elnöke, Hans-Werner Sinn néhány héttel ezelőtt komolyan kritizálta azt az energiaátmenetet, amelyet a jelzőlámpa-koalíció megcéloz, és ami mellett mind ez idáig az Európai Parlament is kiállt.⁴ „A zöld energiának az anyagi jólétet és a környezeti minőséget kell előnyben részesítenie a hagyományos energiához képest, ami ellentmondás. Az államnak vagy a hagyományos energiák betiltásával, vagy mesterséges áremeléssel kell erőltetnie a zöldenergiát, ami viszont megerősíti az inflációt és csökkenti az anyagi életszínvonalat. Tönkretesszük a német autóipart, népszerűsítjük távol-keleti versenytársainkat, és még csak egy cseppet sem segítjük a környezet védelmét” – fogalmazott Sinn.⁵ Az energiaválság és a gazdasági visszaesés hatására az európaiak könnyen a klímacélok ellen fordulhatnak. E téren rövidesen élesedhet a helyzet, hiszen a fogyasztáscsökkentést, az energiakvótákat és kötelező energiaszolidaritást kilátásba helyező téli energiapolitikai csomagot heteken belül bemutatja az Európai Bizottság.

Ami pedig az Európai Parlament következő félévét illeti, a politikai erőviszonyok átrendeződése és az olyan szűk többségű döntéshozatal lesz várhatóan jellemző, mint legutóbb azzal kapcsolatban, hogy zöldnek számít-e az atomenergia.⁶

2022. július 12.

⁴ SINN [é. n.].

⁵ MAYERHOFER 2022.

⁶ Európai Parlament Magyarországi Kapcsolattartó Irodája 2022b.

Felhasznált irodalom

- Eurobarometer (2022): *EP Spring 2022 Survey: Rallying around the European Flag – Democracy as Anchor Point in Times of Crisis*. Online: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2792>
- Európai Parlament Magyarországi Kapcsolattartó Irodája (2022a): *Orosz támadás: A képviselők szigorítanak a szankciókat*. Online: www.europarl.europa.eu/hungary/hu/aktualis/2022-hirek/2022-marcius/orosz-tamadas-a-kepviselok-szigoritanak-a-szankciokat.html
- Európai Parlament Magyarországi Kapcsolattartó Irodája (2022b): *A földgáz és az atomenergia bekerülhet az uniós taxonómiába, döntött a Parlament*. Online: www.europarl.europa.eu/hungary/hu/aktualis/2022-hirek/2022-julius/a-foldgaz-es-az-atomenergia-bekerulhet-az-unios-taxonomiaba-dontott-a-parlament.html
- KRSTEV, Ivan – LEONARD, Mark (2022): *Peace versus Justice: The Coming European Split over the War in Ukraine*. *European Council on Foreign Relations*, 2022. június 15. Online: <https://ecfr.eu/publication/peace-versus-justice-the-coming-european-split-over-the-war-in-ukraine/>
- MAYERHOFER, Lisa (2022): *Top-Ökonom Hans-Werner Sinn kritisiert Energiepolitik: „Wir ruinieren die deutsche Autoindustrie“*. *Merkur.de*, 2022. július 12. Online: www.merkur.de/wirtschaft/gas-aktuell-autoindustrie-ukraine-ifo-hans-werner-sinn-energiepolitik-energie-wende-muenchen-zr-91629352.html
- SINN, Hans-Werner [é. n.]: *Energiewende*. Online: www.hanswnersinn.de/de/themen/Energiewende